

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

ગુજરાત હાઈકોર્ટમાં, અમદાવાદ

સ્પેશિયલ ક્રિમિનલ એપ્લિકેશન (કવોશિંગ) નંબર ૪૨૪૮/૨૦૧૫

મંજૂરી અને સહી માટે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રીમતી અભિલાષા કુમારી

૧	શું સ્થાનિક અખબારોના પત્રકારોને ચુકાદો જોવાની મંજૂરી આપી શકાય?	હા
૨	રિપોર્ટરને સંદર્ભિત કરવો કે નહીં?	હા
૩	શું માનનીય ન્યાયમૂર્તિશ્રી ચુકાદાની ફેર કોપી જોવા માંગે છે?	ના

૧	શું સ્થાનિક અખબારોના પત્રકારોને ચુકાદો જોવાની મંજૂરી આપી શકાય?	હા
૪	શું આ કેસમાં ભારતના બંધારણ અથવા તે હેઠળ કરવામાં આવેલા કોઈ આદેશના અર્થઘટન અંગે કાયદાનો નોંધપાત્ર પ્રશ્ન સામેલ છે?	ના

=====

શૈલેષકુમાર લાભશંકર પંડ્યાઅરજદાર

વિરુદ્ધ

ગુજરાત રાજ્યપ્રતિવાદી

=====

ઉપસ્થિતિ:

અરજદાર માટે શ્રી એસ. એમ. વત્સ, એડવોકેટ વતી શ્રી આઈ. એચ. સૈયદ,
એડવોકેટ

પ્રતિવાદી માટે શ્રી મિતેશ અમીન, પબ્લિક પ્રોસિક્યુટર સાથે શ્રી પ્રકાશ કે.
જાની, અધિક એડવોકેટ જનરલ

મૂળ ફરિયાદી માટે શ્રી પી. વાય. દિવ્યેશ્વર, એડવોકેટ સાથે શ્રી પર્સી સી.
કવીના, સિનિયર એડવોકેટ

કોરમ: માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રીમતી અભિલાષા કુમારી

તારીખ : ૧૫/૦૭/૨૦૧૫

મૌખિક ચુકાદો

૧. રૂલ. શ્રી મિતેશ અમીન, વિદ્વાન પબ્લિક પ્રોસિક્યુટર પ્રતિવાદી વતી રૂલની નોટિસની બજવણી જતી કરે છે. કેસની હકીકતો અને સંજોગોને ધ્યાનમાં લેતાં, સંબંધિત પક્ષકારોના વિદ્વાન વકીલોની સંમતિથી આ તબક્કે અરજીની અંતિમ સુનાવણી અને નિર્ણય કરવામાં આવી રહ્યો છે.

૨. ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૨૬ અને ૨૨૭ અને ક્રિમિનલ પ્રોસિજર કોડ, ૧૯૭૩ ("કોડ") ની કલમ ૪૮૨ હેઠળની આ અરજી અરજદાર, જેઓ જામનગર જિલ્લાના ખંભાળિયા ખાતેના વિદ્વાન અધિક સેશન્સ જજની અદાલત સમક્ષ પડતર સેશન્સ કેસ નંબર ૩૫/૨૦૦૧ માં આરોપી નંબર ૩ છે, તેમના દ્વારા નીચેની પ્રાર્થનાઓ સાથે દાખલ કરવામાં આવી છે:

(એ) આપ નામદાર આ અરજી દાખલ કરવા અને મંજૂર કરવા કૃપા કરો;

(બી) આપ નામદાર સેશન્સ કેસ નંબર ૩૫/૨૦૦૧ માં છટ્ટા અધિક જિલ્લા અને સેશન્સ જજ, ખંભાળિયા, જિલ્લો: જામનગર દ્વારા પસાર કરાયેલા આક્ષેપિત આદેશો

(એ) આંક- ૨૬૦ તારીખ ૨૬.૦૬.૨૦૧૫ ની નીચે,

(બી) આંક- ૨૮૭ તારીખ ૦૭.૦૭.૨૦૧૫ ની નીચે અને

(સી) આંક- ૩૦૩ તારીખ ૦૭.૦૭.૨૦૧૫ ની નીચે રદબાતલ કરતો સર્ટિઓરારીની રિટ અથવા અન્ય કોઈ રિટ, આદેશ અથવા નિર્દેશ જારી કરવા કૃપા કરો;

(સી) આ અરજીની પ્રાથમિક સુનાવણી અને અંતિમ નિકાલ બાકી હોય ત્યાં સુધી, આપ નામદાર વિદ્વાન અધિક જિલ્લા અને સેશન્સ જજ, ખંભાળિયા, જિલ્લો: જામનગર સમક્ષ પડતર સેશન્સ કેસ નંબર ૩૫/૨૦૦૧ ની વધુ કાર્યવાહી પર સ્ટે આપવા કૃપા કરો;

(ડી) આપ નામદાર વર્તમાન કેસની વિશિષ્ટ હકીકતો અને સંજોગોમાં યોગ્ય, ન્યાયી અને વ્યાજબી જણાય તેવા અન્ય અને વધુ આદેશો પસાર કરવા કૃપા કરો.

૩. અરજીમાં ઉઠાવવામાં આવેલી રજૂઆતોને સમજવા માટે, સંક્ષિપ્ત તથ્યલક્ષી પૃષ્ઠભૂમિ જરૂરી રહેશે. ૩૦.૧૦.૧૯૯૦ ના રોજ જામજોધપુર ખાતે લૂંટ, આગચંપી અને હુલ્લડની ઘટનાઓ સહિત વ્યાપક કોમી હિંસા થઈ હતી. રમખાણોને નિયંત્રિત કરવા માટે પોલીસ ટીમને તૈનાત કરવામાં આવી હતી. ટોળામાંથી એકસો તેત્રીસ વ્યક્તિઓની ધરપકડ કરવામાં આવી હતી, જેમાં ફરિયાદી અમૃતલાલ માધવજી વૈષ્ણાની અને ફરિયાદીના ભાઈ પ્રભુદાસ માધવજી વૈષ્ણાની (મૃતક) નો સમાવેશ થાય છે. મૃતકને અન્ય આરોપીઓ સાથે જ્યુડિશિયલ કસ્ટડીમાં રિમાન્ડ પર મોકલવામાં આવ્યા હતા. ૦૧.૧૧.૧૯૯૦ ના રોજ, મૃતકે જેલ સત્તાવાળાઓને પીઠના દુખાવાની ફરિયાદ કરી હતી અને જેલના ડોક્ટરો દ્વારા તેમની સારવાર કરવામાં આવી હતી. ત્યારબાદ, ૦૩.૧૧.૧૯૯૦ ના રોજ, મૃતકને સરકારી હોસ્પિટલમાં મોકલવામાં આવ્યા હતા અને છેવટે, ૧૮.૧૧.૧૯૯૦ ના રોજ, હોસ્પિટલમાં તેમનું અવસાન થયું. કોઈપણ મેડિકો-લીગલ કેસ નોંધ્યા વિના અથવા પોસ્ટમોર્ટમ કર્યા વિના મૃતદેહ તેમના ભાઈ, ફરિયાદીને સોંપવામાં આવ્યો હતો. હોસ્પિટલ સત્તાવાળાઓ દ્વારા મૃત્યુ પ્રમાણપત્ર જારી

કરવામાં આવ્યું હતું, જેમાં જણાવાયું હતું કે મૃત્યુનું કારણ કાર્ડિયો-રેસ્પિરેટરી અરેસ્ટ સાથે તીવ્ર મૂત્રપિંડની નિષ્ફળતા છે. પ્રભુદાસ વૈષ્ણાનીના મૃત્યુ માટે ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૩૦૨, ૩૨૩, ૫૦૬(૧) અને ૧૧૪ હેઠળ શિક્ષાપાત્ર ગુનાઓ માટે વર્તમાન અરજદાર સહિત સાત પોલીસ અધિકારીઓ સામે જામજોધપુર પોલીસ સ્ટેશનમાં પોસ્ટમોર્ટમ કરવા માટે એક અરજી દાખલ કરવામાં આવી હતી, જે સી.આર.નં.1-૧૦૨/૧૯૯૦ તરીકે એફ.આઈ.આર તરીકે નોંધવામાં આવી હતી. ત્યારબાદ ઉક્ત એફઆઈઆર સીઆઈડી ક્ષાઈમને મોકલવામાં આવી હતી, જેણે તેની તપાસ કરી હતી. ત્યારબાદ, સીઆઈડી ક્ષાઈમે ૨૦.૧૨.૧૯૯૫ ના રોજ જામ-ખંભાળિયાના વિદ્વાન જ્યુડિશિયલ મેજિસ્ટ્રેટ, ફર્સ્ટ ક્લાસ સમક્ષ 'સી' સમરી રિપોર્ટ રજૂ કર્યો હતો. રાજ્ય સરકારે ક્રિમિનલ રિવિઝન એપિલિકેશન નંબર ૨૧/૧૯૯૬ દાખલ કરીને સેશન્સ કોર્ટ, જામનગર સમક્ષ ઉપરોક્ત આદેશને પડકાર્યો હતો.

૪. જ્યારે રાજ્ય સરકાર દ્વારા દાખલ કરાયેલ ક્રિમિનલ રિવિઝન એપિલિકેશન નંબર ૨૧/૧૯૯૬ સુનાવણીના તબક્કે હતી, ત્યારે ઉપરોક્ત રિવિઝન એપિલિકેશન પાછી ખેંચવાનો નિર્ણય

લેવામાં આવ્યો હતો. તેથી ઉક્ત રિવિઝન અરજી ૧૫.૦૭.૨૦૧૧ ના રોજ પાછી ખેંચી લેવામાં આવી હતી.

૫. એવું જણાય છે કે આ વચગાળાના સમયમાં, વિવિધ અદાલતોમાં અન્ય આરોપી વ્યક્તિઓ દ્વારા અસંખ્ય અરજીઓ રજૂ કરવામાં આવી હતી અને કાર્યવાહી શરૂ કરવામાં આવી હતી.

૬. વર્ષ ૨૦૦૧ માં વિદ્વાન સેશન્સ જજની અદાલતમાં કેસ કમિટ કરવામાં આવ્યો હતો, અને ૧૮.૧૧.૨૦૧૨ ના રોજ આરોપીઓ સામે ચાર્જ ઘડવામાં આવ્યો હતો. ૦૪.૧૨.૨૦૧૨ ના રોજ, પ્રોસિક્યુશને દસ્તાવેજો અને સાક્ષીઓની યાદી પૂરી પાડી હતી.

૭. એક યા બીજા આરોપી વ્યક્તિઓ દ્વારા ઘણી અરજીઓ દાખલ કરવામાં આવી હતી, જેમાંથી છેલ્લી અરજીઓ આંક-૨૬૦, ૨૮૭ અને ૩૦૩ ની ત્રણ અરજીઓ છે, જેનો નિર્ણય તારીખ ૨૬.૦૬.૨૦૧૫ અને ૦૭.૦૭.૨૦૧૫ ના આક્ષેપિત આદેશો દ્વારા લેવામાં આવ્યો છે, જે આ કોર્ટ સમક્ષ પડકારનો વિષય છે.

૮. આંક-૨૬૦ પરની અરજી ચાર આરોપી વ્યક્તિઓ, એટલે કે પ્રવિણસિંહ બાપુભા ઝાલા (આરોપી નંબર ૪), પ્રવિણસિંહ જોરુભા જાડેજા (આરોપી નંબર ૫), કેસુભા ડોલુભા જાડેજા (આરોપી નંબર ૭) અને અનૂપસિંહ મોબતસિંહ જેઠવા (આરોપી નંબર ૬) દ્વારા દાખલ કરવામાં આવી છે. આંક-૨૬૦ પરની અરજીમાં અરજદારોએ કોડની કલમ ૯૧ હેઠળ અમુક દસ્તાવેજો રજૂ કરવાની માંગ કરી છે. સુપ્રીમ કોર્ટના કહેર સિંહ વિરુદ્ધ સ્ટેટ (દિલ્લી પ્રશાસન) - એ.આઈ.આર ૧૯૯૮ એસ.સી ૧૮૮૩ ના ચુકાદા પર આધાર રાખીને, વિદ્વાન અધિક સેશન્સ જજ, ખંભાળિયા દ્વારા પસાર કરાયેલા તારીખ ૨૬.૦૬.૨૦૧૫ ના આક્ષેપિત આદેશ દ્વારા આ અરજી ફગાવી દેવામાં આવી છે.

૯. આંક-૨૮૭ પરની અરજી ૦૨.૦૯.૨૦૧૪ ના રોજ, એક આરોપી વ્યક્તિ દ્વારા દાખલ કરવામાં આવી છે જેનું નામ તેમાં ખાસ દર્શાવવામાં આવ્યું નથી. આ અંગે સુનાવણી દરમિયાન અરજદારના વિદ્વાન વકીલને કોર્ટ દ્વારા પૂછવામાં આવતાં, અરજદારના વિદ્વાન વકીલ શ્રી આઈ.એચ.સૈયદ દ્વારા જવાબ

આપવામાં આવ્યો છે કે આંક-૨૮૭ દીપક બી. શાહ, આરોપી નંબર ૨ દ્વારા દાખલ કરવામાં આવી હતી. સમાન આધારો પર, તારીખ ૦૭.૦૭.૨૦૧૫ ના આદેશ દ્વારા આ અરજી ફગાવી દેવામાં આવી છે.

૧૦. જ્યાં સુધી આંક-૩૦૩ પરની અરજીનો સંબંધ છે, તે પાંચ આરોપી વ્યક્તિઓ, એટલે કે દીપક બી. શાહ (આરોપી નંબર ૨), પ્રવિણસિંહ બાવુભા ઝાલા (આરોપી નંબર ૪), પ્રવિણસિંહ જોરુભા જાડેજા (આરોપી નંબર ૫), કેસુભા ડોલુભા જાડેજા (આરોપી નંબર ૭), અને અનૂપસિંહ મોખતસિંહ જેઠવા (આરોપી નંબર ૬) દ્વારા દાખલ કરવામાં આવી છે. સમાન આધારો પર, તારીખ ૦૭.૦૭.૨૦૧૫ ના આદેશ દ્વારા આ અરજી પણ ફગાવી દેવામાં આવી હતી.

૧૧. અરજદારના વિદ્વાન વકીલ શ્રી એસ.એમ.વત્સ વતી શ્રી આઈ.એચ.સૈયદ, વિદ્વાન વકીલે રજૂઆત કરી છે કે ઉપરોક્ત ત્રણ અરજીઓ ફગાવી દેતી વખતે ટ્રાયલ કોર્ટે માત્ર હકીકતની ભૂલ જ નથી કરી પરંતુ કાયદાની ભૂલ પણ કરી છે. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે જે દસ્તાવેજો રજૂ કરવાની માંગ

કરવામાં આવી હતી તે ૩૦.૧૦.૧૯૯૦ થી ૦૩.૧૧.૧૯૯૦ સુધી જામ-જોધપુર, જિલ્લો જામનગરમાં કથિત પોલીસ અત્યાચારની ઘટનાઓની તપાસ કરવા માટે રાજ્ય સરકાર દ્વારા નીમવામાં આવેલ અમદાવાદના સ્મોલ કોઝ કોર્ટના નિવૃત્ત ચીફ જજ શ્રી બી.બી.દેસાઈના અધ્યક્ષપદે તપાસ પંચ દ્વારા નોંધાયેલા સાક્ષીઓના નિવેદનો હતા. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે પંચ દ્વારા તપાસવામાં આવેલા સાક્ષીઓની યાદીમાંથી, ક્રમ નંબર ૧૯૩ પરના એક સાક્ષીના નિવેદનની માંગ કરવામાં આવી હતી. જોકે, આક્ષેપિત આદેશો દ્વારા, અરજીઓ એવા આધાર પર ફગાવી દેવામાં આવી છે કે કમિશન ઓફ ઈન્ક્વાયરીઝ એક્ટ, ૧૯૫૨ ની કલમ ૬ જોગવાઈ કરે છે કે પંચ સમક્ષ પુરાવા આપવાના ક્રમમાં કોઈ વ્યક્તિ દ્વારા આપવામાં આવેલ કોઈપણ નિવેદન તેને જવાબદાર ઠેરવશે નહીં, અથવા આવા નિવેદન માટે ખોટા પુરાવા આપવા બદલ કાર્યવાહી સિવાય કોઈપણ નાગરિક અથવા ફોજદારી કાર્યવાહીમાં તેની સામે ઉપયોગમાં લેવાશે નહીં.

૧૨. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે ટ્રાયલ કોર્ટે એ પાસાને ધ્યાનમાં લીધું નથી કે શ્રી બી.બી.દેસાઈનું પંચ કમિશન ઓફ

ઈન્કવાયરીઝ એક્ટ, ૧૯૫૨ હેઠળ નીમવામાં આવ્યું ન હતું, તેથી, કલમ ૬ નો બાધ અરજીઓ દ્વારા માંગવામાં આવેલા નિવેદનો અને અન્ય દસ્તાવેજો પૂરા પાડવા માટે લાગુ પડશે નહીં. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે કમિશન ઓફ ઈન્કવાયરી એક્ટ, ૧૯૫૨ ની કલમ ૬ ના આધારે અરજીઓ નામંજૂર કરવાનું કારણ કાનૂની ભૂલ સિવાય બીજું કંઈ નથી જે ઉક્ત આદેશોને રદબાતલ અને સેટ અસાઈડ કરવા માટે આવશ્યક બનાવે છે.

૧૩. આગળ એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે આંક-૩૦૩ હેઠળ પસાર કરાયેલા વિદ્વાન અધિક સેશન્સ જજના તારીખ ૦૭.૦૭.૨૦૧૫ ના આદેશમાં એક હકીકતલક્ષી ભૂલ છે, જેમાં એવું નોંધવામાં આવ્યું છે કે "વધુમાં તે ખૂબ જ સ્પષ્ટ છે કે વર્તમાન આરોપીઓએ એ જ દાદ માટે આંક-૧૯૮, ૨૧૩, ૨૧૬ અને ૨૨૮ દ્વારા આ પ્રકારની અરજીઓ દાખલ કરી છે જેને આ અદાલત દ્વારા ફગાવી દેવામાં આવી છે અને ઉક્ત આદેશને ગુજરાત હાઈકોર્ટ સમક્ષ સ્પે. ક્રિ. એપ્લિકેશન નંબર ૩૩૨૩-૧૧ માં પડકારવામાં આવ્યો છે જેને હાઈકોર્ટ દ્વારા પણ ફગાવી દેવામાં આવી છે". એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે આંક-

૧૯૮, ૨૧૩, ૨૧૬, અને ૨૨૮ પરની અરજીઓ એ જ દાદ માંગવા માટે દાખલ કરવામાં આવી ન હતી જે આંક-૨૬૦, ૨૮૭ અને ૩૦૩ પરની અરજીઓમાં માંગવામાં આવી છે, તેથી, સેશન્સ કોર્ટનો આ નિષ્કર્ષ તથ્યલક્ષી રીતે ખોટો છે.

૧૪. વધુમાં એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે આક્ષેપિત આદેશોમાં, સેશન્સ કોર્ટે મુખ્યત્વે એવા આધાર પર અરજીઓ ફગાવી દીધી છે કે ઉક્ત અરજીઓ ટ્રાયલમાં વિલંબ કરવાના હેતુથી દાખલ કરવામાં આવી હોય તેવું જણાય છે. સેશન્સ કોર્ટ દ્વારા એવું અવલોકન કરવામાં આવ્યું છે કે ટ્રાયલ એકવીસ વર્ષથી વધુ સમયથી પડતર છે. સેશન્સ કોર્ટે વર્ષ ૨૦૧૧ ની સ્પેશિયલ ક્રિમિનલ એપ્લિકેશન નંબર ૩૩૨૩ માં પસાર કરાયેલા હાઈકોર્ટના તારીખ ૨૬.૧૨.૨૦૧૧ ના આદેશના એક અવલોકનને ટાંક્યું છે, જેમાં એવું અવલોકન કરવામાં આવ્યું છે કે ટ્રાયલ એકવીસ વર્ષથી વધુ સમયથી પડતર છે અને તેથી તેનો શક્ય તેટલી વહેલી તકે નિકાલ કરવો જરૂરી છે. અરજદારના વિદ્વાન વકીલ દ્વારા એવી દલીલ કરવામાં આવી છે કે ટ્રાયલમાં વિલંબ અરજદારને આભારી ન ગણી શકાય કારણ કે રાજ્ય સરકાર દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી રિવિઝન અરજી ૧૯૯૫ થી

૨૦૧૧ સુધી પડતર હતી. તેથી, એવું કહી શકાય નહીં કે વર્તમાન અરજી અરજદારના ઇશારે ટ્રાયલમાં વિલંબ કરવાના હેતુથી દાખલ કરવામાં આવી છે.

૧૫. આગળ એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે ફરીયાદપક્ષના સાક્ષી નંબર ૨ ની ઉલટતપાસ દરમિયાન, વિદ્વાન ડિસ્ટ્રિક્ટ ગવર્નમેન્ટ પ્લીડર દ્વારા વાંધો ઉઠાવવામાં આવ્યો હતો કે, દસ્તાવેજની કોઈ ઝેરોક્ષ નકલ સાક્ષીને બતાવી શકાય નહીં પરંતુ માત્ર અધિકૃત અથવા પ્રમાણિત નકલ બતાવી શકાય. જોકે, જ્યારે દસ્તાવેજો રજૂ કરવા માટે કોડની કલમ ૯૧ હેઠળ અરજીઓ દાખલ કરવામાં આવે છે, ત્યારે તે અરજીઓ ફગાવી દેવામાં આવે છે. અરજદાર અસલ નકલ મેળવવામાં અસમર્થ છે જે રાજ્ય સરકારના કબજામાં છે.

૧૬. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે સુપ્રીમ કોર્ટના ચુકાદાઓ મુજબ, સાક્ષીનો વિરોધાભાસ દર્શાવવા માટે પુરાવા અધિનિયમ, ૧૮૭૨ ની કલમ ૧૪૫ હેઠળ અને સાક્ષીની વિશ્વસનીયતા પર પ્રશ્ન ઉઠાવવા માટે ઉક્ત અધિનિયમની કલમ ૧૫૫(૩) હેઠળ કોઈપણ અગાઉના નિવેદનનો ઉપયોગ કરી શકાય છે. એ જરૂરી

નથી કે આવા નિવેદનો કોડની કલમ ૧૬૧ હેઠળ નોંધાયેલા હોવા જોઈએ. રાજ્ય સરકાર દ્વારા નિયુક્ત કમિશન દ્વારા નોંધવામાં આવેલા નિવેદનનો ઉપયોગ સાક્ષીનો વિરોધાભાસ દર્શાવવા અથવા તેની વિશ્વસનીયતા પર પ્રશ્ન ઉઠાવવા માટે પણ થઈ શકે છે. કે જો સાક્ષીનું નિવેદન પૂરું પાડવામાં આવે અને તેને કામચલાઉ આંક- નંબર આપવામાં આવે તો અરજદારને કોઈ વાંધો નથી, કારણ કે તેનો ટ્રાયલમાં વિલંબ કરવાનો કોઈ ઈરાદો નથી. જોકે, વિદ્વાન સેશન્સ જજ દ્વારા કાર્યવાહીનો આ માર્ગ અપનાવવામાં આવ્યો નથી. વધુમાં એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે અરજદાર, એક આરોપી વ્યક્તિ હોવાથી, વાજબી ટ્રાયલ નો અધિકાર ધરાવે છે અને આ અધિકાર સાથે કોઈપણ રીતે બાંધછોડ થવી જોઈએ નહીં.

૧૭. અરજદારના વિદ્વાન વકીલ દ્વારા દલીલ કરવામાં આવી છે કે કોડની કલમ ૮૧ નિર્ધારિત કરે છે કે જો કોઈ તપાસ, પૂછપરછ, ટ્રાયલ અથવા કોડ હેઠળની અન્ય કાર્યવાહીના હેતુઓ માટે તે જરૂરી અથવા ઇચ્છનીય હોય તો દસ્તાવેજ રજૂ કરવાનો નિર્દેશ આપી શકાય છે. આક્ષેપિત આદેશો પસાર કરીને, ટ્રાયલ કોર્ટ એ પાસાને ધ્યાનમાં લીધું નથી કે શું અરજદાર દ્વારા માંગવામાં

આવેલા દસ્તાવેજો જરૂરી અથવા ઇચ્છનીય છે, પરંતુ કમિશન ઓફ ઇન્કવાયરીઝ એક્ટ, ૧૯૫૨ ની કલમ ૬ ના બાધના આધારે ઉક્ત અરજીઓ ફગાવી દીધી છે, જે વર્તમાન કેસમાં લાગુ પડતી નથી.

૧૮. ઉપરોક્ત રજૂઆતોના સમર્થનમાં, અરજદારના વિદ્વાન વકીલે નીચેના ચુકાદાઓ પર આધાર રાખ્યો છે:

(એ) ચરણજીત અને અન્ય વિરુદ્ધ પંજાબ રાજ્ય અને અન્ય –
(૨૦૧૩)૧૧ એસ.સીસી ૧૬૩.

અરજદારના વિદ્વાન વકીલ દ્વારા આધાર રાખવામાં આવેલ સંબંધિત ફક્રાઓ નીચે મુજબ છે:

“૧૪. અમે અરજદારો વતી શ્રી પારેખની દલીલ પર વિચાર કર્યો છે કે પીડબલ્યુ-૩ એ આતંકવાદીઓ સાથેના તેના ઘનિષ્ઠ સંબંધોને કારણે અને આતંકવાદીઓના દબાણને કારણે અરજદારોને ખોટી રીતે ફસાવવાનો પ્રયાસ કર્યો છે, પરંતુ પીડબલ્યુ-૩ એ આતંકવાદીઓના પ્રભાવ હેઠળ અરજદારોને ફસાવ્યા છે તે દર્શાવવા માટે બચાવ પક્ષ વતી એવો કોઈ પુરાવો રજૂ કરવામાં આવ્યો નથી. શ્રી પારેખે ૦૯.૦૨.૧૯૮૯ ના

આંક. બચાવપક્ષનાં સાક્ષી-૧/બી પર આધાર રાખ્યો હતો જેના પર ૩૨ ગ્રામજનો દ્વારા હસ્તાક્ષર કરવામાં આવ્યા હોવાનું કહેવાય છે જેમાં જણાવવામાં આવ્યું છે કે ગ્રામજનો માને છે કે આતંકવાદીઓ પીડબલ્યુ-૩ ના ઘરે આવતા હતા અને તેના ઘરે રોકાતા હતા અને તેમનું ભોજન લેતા હતા અને, તેથી, પીડબલ્યુ-૩ ને લાવીને તે આતંકવાદીઓ વિશે પૂછપરછ કરવી જોઈએ, પરંતુ આંક. બચાવપક્ષનાં સાક્ષી-૧/બી એ હકીકતનો કોઈ પુરાવો નથી કે પીડબલ્યુ-૩ એ આતંકવાદીઓના દબાણ પર અરજદારો સામે બળાત્કારના આક્ષેપો કર્યા છે. અમે શ્રી પારેખની એ રજૂઆત પર પણ વિચાર કર્યો છે કે પીડબલ્યુ-૩ એ પોતે જ પોલીસ અધિક્ષક, શ્રી હરભજન સિંહ બાજવા દ્વારા હાથ ધરવામાં આવેલી તપાસમાં નિવેદન આપ્યું હતું કે તેણે કોઈના ઉશ્કેરવા પર અરજદારો સામે ફરિયાદ કરી હતી અને તે ઈચ્છતી નથી કે તેની ફરિયાદ પર કોઈ કાર્યવાહી કરવામાં આવે. પીડબલ્યુ-૩ નું આ નિવેદન કોર્ટ સમક્ષ વાસ્તવિક પુરાવો નથી અને શ્રેષ્ઠ રીતે કોર્ટમાં આપેલા પીડબલ્યુ-૩ ના વાસ્તવિક પુરાવાનો વિરોધાભાસ દર્શાવવા માટે

અગાઉના નિવેદન તરીકે ગણી શકાય. ભારતીય પુરાવા અધિનિયમની કલમ ૧૪૫ જણાવે છે કે સાક્ષીએ લેખિતમાં અથવા લેખિતમાં ઉતારેલા અગાઉના નિવેદનો અંગે સાક્ષીની ઉલટતપાસ કરી શકાય છે, અને જો લેખિત દ્વારા તેનો વિરોધાભાસ દર્શાવવાનો ઈશદો હોય, તો લેખિત સાબિત થઈ શકે તે પહેલાં, તેના એવા ભાગો તરફ તેનું ધ્યાન દોરવું જોઈએ જેનો ઉપયોગ તેનો વિરોધાભાસ દર્શાવવાના હેતુ માટે કરવાનો હોય. પીડબલ્યુ-૩ ની ઉલટતપાસમાં, એક પ્રશ્ન પૂછવામાં આવ્યો હતો કે શું એસ.પી. શ્રી હરભજન સિંહ બાજવાએ તપાસ હાથ ધરી હતી અને તેનું નિવેદન નોંધ્યું હતું અને તેણે જણાવ્યું છે કે તેમણે તપાસ હાથ ધરી હતી પરંતુ તેણે શું નોંધ્યું હતું તે તે જાણતી નથી. તેણે વધુમાં જણાવ્યું છે કે નિવેદન પર તેની સહીઓ લેવામાં આવી હતી પરંતુ તે માત્ર પોતાનું નામ કેવી રીતે લખવું તે જાણતી હતી અને પોતાની સહીઓ કરવા સિવાય પંજાબી વાંચી કે લખી શકતી નથી. પીડબલ્યુ-૩ દ્વારા તેની ઉલટતપાસમાં કરવામાં આવેલા ઉપરોક્ત નિવેદનને ધ્યાનમાં રાખીને, એસ.પી. શ્રી હરભજન સિંહ

બાજવા દ્વારા હાથ ધરવામાં આવેલી તપાસમાં નોંધાયેલા તેના નિવેદનનો ઉપયોગ કોર્ટમાં આપેલા પીડબલ્યુ-૩ ના પુરાવાનો વિરોધાભાસ દર્શાવવા માટે કરી શકાય નહીં.

૧૫. અમે શ્રી પારેખની એ રજૂઆત પર પણ વિચાર કર્યો છે કે ગવર્નરને કરેલી ૧૩.૦૨.૧૯૮૯ ની અરજીમાં (આંક. ફરીયાદપક્ષનાં સાક્ષી-૩/એ), પીડબલ્યુ-૩ એ ઉલ્લેખ કર્યો ન હતો કે ૧૦.૦૨.૧૯૮૯ ના રોજ ગામ પૈલી, ઓતલ માજરહ અને ઉનારામૌરની પંચાયતના હસ્તક્ષેપથી જ્યારે તેણીને મુક્ત કરવામાં આવી ત્યારે પીડબલ્યુ-૧ અને પીડબલ્યુ-૨ હાજર હતા. ૧૩.૦૨.૧૯૮૯ ની અરજીમાં પીડબલ્યુ-૩ નું આ નિવેદન કોર્ટ સમક્ષ વાસ્તવિક પુરાવો નથી અને ભારતીય પુરાવા અધિનિયમની કલમ ૧૪૫ હેઠળ તેણીની ઉલટતપાસ દરમિયાન પીડબલ્યુ-૩ ને પ્રશ્ન પૂછીને કોર્ટમાં આપેલા પીડબલ્યુ-૩ ના વાસ્તવિક પુરાવાનો વિરોધાભાસ દર્શાવવા માટે માત્ર અગાઉના નિવેદન તરીકે ગણી શકાય. જો ઉલટતપાસમાં આવો પ્રશ્ન પૂછવામાં આવ્યો હોત, તો પીડબલ્યુ-૩ ને એ

સમજાવવાની તક મળી હોત કે તેણે ગવર્નરને કરેલી ૧૩.૦૨.૧૯૮૯ ની અરજીમાં (આંક. ફરીયાદપક્ષનાં સાક્ષી-૩/એ) ખાસ કેમ નહોતું જણાવ્યું કે ૧૦.૦૨.૧૯૮૯ ના રોજ ગામ પૈલી, ઓતલ માજરહ અને ઉનારામૌરની પંચાયતના હસ્તક્ષેપથી જ્યારે તેણીને મુક્ત કરવામાં આવી ત્યારે તેના પતિ (પીડબલ્યુ-૧) અને પાડોશી (પીડબલ્યુ-૨) પણ હાજર હતા. પીડબલ્યુ-૩ ને તેની ઉલટતપાસમાં પૂછવામાં આવેલા આવા કોઈ પ્રશ્નની ગેરહાજરીમાં, ગવર્નરને કરેલી ૧૩.૦૨.૧૯૮૯ ની અરજીમાં (આંક. ફરીયાદપક્ષનાં સાક્ષી-૩/એ) પીડબલ્યુ-૧ અને પીડબલ્યુ-૨ ના નામોનો બાકાત પીડબલ્યુ-૩ ના પુરાવા માટે વિરોધાભાસી તરીકે લઈ શકાય નહીં. આથી, પીડબલ્યુ-૩ તેમજ પીડબલ્યુ-૧ અને પીડબલ્યુ-૨ નો પુરાવો કે ૧૦.૦૨.૧૯૮૨ ના રોજ, બપોરે ૪.૩૦ કલાકે જ્યારે પીડબલ્યુ-૩ ને મુક્ત કરવામાં આવી ત્યારે પીડબલ્યુ-૧ અને પીડબલ્યુ-૨ હાજર હતા તેના પર કોર્ટ દ્વારા અવિશ્વાસ કરી શકાયો ન હોત.”

(બી) ઘનશ્યામભાઈ માધવલાલ પટેલ વિરુદ્ધ ગુજરાત રાજ્ય
અને અન્ય – ૨૦૧૪ એસ.સીસી Online Guj. ૭૧૯૬. ફરરા
૪૩ પર આધાર રાખવામાં આવ્યો છે જે નીચે મુજબ છે:

“૪૩. આમ, સી.ડી પોતે એક પ્રાથમિક અને
પ્રત્યક્ષ પુરાવો છે જે રેકૉર્ડ દ્વારા શું કહેવામાં આવ્યું છે
અને લેવામાં આવ્યું છે તે અંગે સ્વીકાર્ય છે. સાક્ષી દ્વારા
કરવામાં આવેલ અને સી.ડી પર નોંધાયેલ અગાઉના
નિવેદનનો ઉપયોગ માત્ર સાક્ષી દ્વારા કોર્ટમાં આપવામાં
આવેલા પુરાવાને સમર્થન આપવા માટે જ નહીં, પરંતુ
કોર્ટ સમક્ષ આપવામાં આવેલા પુરાવાનો વિરોધાભાસ
દર્શાવવા તેમજ સાક્ષીની સત્યતા ચકાસવા અને તેની
નિષ્પક્ષતા પર પ્રશ્ન ઉઠાવવા માટે પણ થઈ શકે છે.
આમ, સમર્થન માટે ઉપયોગમાં લેવા ઉપરાંત, પુરાવા
અન્ય ત્રણ બાબતોના સંદર્ભમાં સ્વીકાર્ય છે એટલે કે
પુરાવા અધિનિયમની કલમ ૧૪૬(૧) હેઠળ, જે
ઉલટતપાસમાં કાયદેસરના પ્રશ્નો પૂરા પાડે છે. ઉક્ત
કલમ જોગવાઈ કરે છે કે જ્યારે સાક્ષીની ઉલટતપાસ

કરવામાં આવે છે, ત્યારે તેને, અગાઉ ઉલ્લેખિત પ્રશ્નો ઉપરાંત, કોઈપણ પ્રશ્નો પૂછવામાં આવી શકે છે જે તેની સત્યતા ચકાસવા તરફ દોરી જાય છે. કલમ ૧૫૩ સત્યતા ચકાસતા પ્રશ્નોના જવાબોનો વિરોધાભાસ દર્શાવવા પુરાવાને બાકાત રાખવાની જોગવાઈ કરે છે.”

(સી) ઓરિસ્સા રાજ્ય વિરુદ્ધ દેબેન્દ્ર નાથ પાઠી –
(૨૦૦૫)૧ એસ.સીસી ૫૬૮. અરજદારના વિદ્વાન વકીલ દ્વારા
આધાર રાખવામાં આવેલ ફકરાઓ નીચે મુજબ છે:

“૨૪. આરોપી વતી કોડની કલમ ૯૧ પર
આધાર રાખીને દસ્તાવેજો રજૂ કરવા અંગેની દલીલ
પણ કરવામાં આવી છે.

કોડની કલમ ૯૧ નીચે મુજબ છે:

“૯૧. દસ્તાવેજ અથવા અન્ય વસ્તુ રજૂ કરવા માટે
સમન્સ—

(૧) જ્યારે પણ કોઈ અદાલત અથવા પોલીસ
સ્ટેશનના ઈન્ચાર્જ અધિકારી માને છે કે કોઈ તપાસ,
પૂછપરછ, ટ્રાયલ અથવા આવી અદાલત કે અધિકારી

દ્વારા અથવા તેની સમક્ષ આ કોડ હેઠળની અન્ય કાર્યવાહીના હેતુઓ માટે કોઈ દસ્તાવેજ અથવા અન્ય વસ્તુ રજૂ કરવી જરૂરી અથવા ઇચ્છનીય છે, ત્યારે આવી અદાલત સમન્સ જારી કરી શકે છે, અથવા આવા અધિકારી લેખિત આદેશ જારી કરી શકે છે, તે વ્યક્તિને કે જેના કબજામાં અથવા સત્તામાં આવો દસ્તાવેજ અથવા વસ્તુ હોવાનું માનવામાં આવે છે, તેને હાજર રહેવા અને તેને રજૂ કરવા, અથવા સમન્સ કે આદેશમાં જણાવેલ સમય અને સ્થળે તેને રજૂ કરવા માટે કહી શકે છે.

(૨)

(૩)"

૨૫. ઉપરોક્ત જોગવાઈ હેઠળ પરિકલ્પિત કોઈપણ દસ્તાવેજ અથવા અન્ય વસ્તુ તે 'તપાસ, પૂછપરછ, ટ્રાયલ અથવા કોડ હેઠળની અન્ય કાર્યવાહીના હેતુ માટે જરૂરી અથવા ઇચ્છનીય' છે તેવું જણાયા પર રજૂ કરવાનો આદેશ આપી શકાય છે. કલમની પ્રથમ અને અગ્રણી આવશ્યકતા દસ્તાવેજ જરૂરી અથવા ઇચ્છનીય

હોવા વિશે છે. જ્યારે રજૂઆત માટે પ્રાર્થના કરવામાં આવે ત્યારે તે તબક્કાના સંદર્ભમાં આવશ્યકતા અથવા ઇચ્છનીયતા જોવી પડશે. જો કોઈ દસ્તાવેજ આરોપીના બચાવ માટે જરૂરી અથવા ઇચ્છનીય હોય, તો ચાર્જ ઘડવાના પ્રારંભિક તબક્કે કલમ ૯૧ નો આહ્વાન કરવાનો પ્રશ્ન ઊભો થતો નથી કારણ કે તે તબક્કે આરોપીનો બચાવ સુસંગત નથી. જ્યારે કલમ તપાસ, પૂછપરછ, ટ્રાયલ અથવા અન્ય કાર્યવાહીનો સંદર્ભ આપે છે, ત્યારે એ ધ્યાનમાં રાખવું જોઈએ કે કલમ હેઠળ પોલીસ અધિકારી કલમમાં દર્શાવેલ કોઈપણ તબક્કે જરૂરી હોય તેવા દસ્તાવેજને સમન્સ કરવા અને રજૂ કરવા માટે કોર્ટ સમક્ષ અરજી કરી શકે છે. જ્યાં સુધી આરોપીનો સંબંધ છે, કલમ ૯૧ હેઠળ આદેશ માંગવાની તેની હકદારી સામાન્ય રીતે બચાવના તબક્કા સુધી આવશે નહીં. જ્યારે કલમ દસ્તાવેજ જરૂરી અને ઇચ્છનીય હોવાની વાત કરે છે, ત્યારે તેમાં એ ગર્ભિત છે કે જ્યારે સમન્સ મોકલવા અને રજૂ કરવા માટે આવી પ્રાર્થના કરવામાં આવે છે ત્યારે તે તબક્કાને અને તે કરનાર પક્ષકાર, પોલીસ છે કે આરોપી તેને

ધ્યાનમાં રાખીને આવશ્યકતા અને ઈચ્છનીયતાની તપાસ કરવાની રહેશે. જો કલમ ૨૨૭ હેઠળ માત્ર કોડની કલમ ૧૭૩ ની શરતો મુજબ રજૂ કરાયેલ રેકૉર્ડ જ જરૂરી અને સુસંગત છે, તો આરોપી તે તબક્કે તેની નિર્દોષતા સાબિત કરવા માટે કોઈપણ દસ્તાવેજ રજૂ કરવા માટે કલમ ૮૧ નો આહ્વાન કરી શકશે નહીં. કલમ ૮૧ હેઠળ દસ્તાવેજ રજૂ કરવા માટેનું સમન્સ કોર્ટ દ્વારા જારી કરી શકાય છે અને લેખિત આદેશ હેઠળ પોલીસ સ્ટેશનના ઈન્ચાર્જ અધિકારી પણ તે રજૂ કરવાનો નિર્દેશ આપી શકે છે. કલમ ૮૧ આરોપીને તેનો બચાવ સાબિત કરવા માટે તેના કબજામાં રહેલો દસ્તાવેજ રજૂ કરવાનો કોઈ અધિકાર પ્રદાન કરતી નથી. કલમ ૮૧ પૂર્વધારણા કરે છે કે જ્યારે દસ્તાવેજ રજૂ કરવામાં ન આવે ત્યારે તેની રજૂઆતની ફરજ પાડવા માટે પ્રક્રિયા શરૂ કરી શકાય છે.”

(ડી) બિપિન શાંતિલાલ પંચાલ વિરુદ્ધ ગુજરાત રાજ્ય અને અન્ય – (૨૦૦૧)૩ એસ.સીસી ૧. નીચેના ફક્ત પર આધાર રાખવામાં આવ્યો છે:

“૧૪. જ્યારે આ રીતે પુનર્ગઠન કરવામાં આવે છે, ત્યારે પ્રેક્ટિસ કે જે વધુ સારો વિકલ્પ બની શકે છે તે આ છે: જ્યારે પણ કોઈપણ સામગ્રી અથવા મૌખિક પુરાવાની આઈટમની સ્વીકૃતિ અંગે પુરાવા લેવાના તબક્કા દરમિયાન વાંધો ઉઠાવવામાં આવે છે ત્યારે ટ્રાયલ કોર્ટ આવા વાંધાની નોંધ કરી શકે છે અને વાંધાજનક દસ્તાવેજને કેસમાં કામચલાઉ રીતે આંક- તરીકે ચિહ્નિત કરી શકે છે (અથવા મૌખિક પુરાવાના વાંધાજનક ભાગને નોંધી શકે છે) આવા વાંધાઓ અંતિમ ચુકાદામાં છેલ્લા તબક્કે નક્કી કરવામાં આવશે તેની શરતે. જો કોર્ટને અંતિમ તબક્કે એવું જણાય કે ઉઠાવવામાં આવેલો વાંધો ટકાઉ છે તો ન્યાયાધીશ અથવા મેજિસ્ટ્રેટ આવા પુરાવાને વિચારણામાંથી બાકાત રાખી શકે છે. અમારા મતે આવો માર્ગ અપનાવવામાં કોઈ ગેરકાયદેસરતા નથી. (જોકે, અમે એ સ્પષ્ટ કરીએ છીએ કે જો વાંધો દસ્તાવેજની સ્ટેમ્પ ડ્યુટીની ઉણપને લગતો હોય તો કોર્ટે આગળ વધતા પહેલા વાંધાનો નિર્ણય કરવો પડશે. અન્ય તમામ

વાંધાઓ માટે ઉપર સૂચવેલી પ્રક્રિયાને અનુસરી શકાય છે.”

(ઈ) માજિદ વિરુદ્ધ હરિયાણા રાજ્ય – (૨૦૦૧)૧૦
એસ.સીસી ૬. અરજદારના વિદ્વાન વકીલે નીચેના
ફકરા પર આધાર રાખ્યો છે:

“૧૪. જો અગાઉનું નિવેદન લેખિતમાં હતું અથવા
લેખિતમાં ઉતારવામાં આવ્યું હતું, તો અધિનિયમની
કલમ ૧૪૫ માટે જરૂરી છે કે સાક્ષીનું ધ્યાન તેના એવા
ભાગો તરફ દોરવામાં આવે જેનો ઉપયોગ તેનો
વિરોધાભાસ દર્શાવવાના હેતુ માટે કરવામાં આવે છે.
અહીં પીડબલ્યુ-૬ દ્વારા ડીડબલ્યુ-૧ ને કથિત રીતે
આપવામાં આવેલ નિવેદન લેખિતમાં ન હતું, કે તેને
લેખિતમાં ઉતારવામાં આવ્યું ન હતું. તેમ છતાં જો
ડીડબલ્યુ-૧ ને સાક્ષી તરીકે તપાસવાનો ઉદ્દેશ્ય
પીડબલ્યુ-૬ ને અવિશ્વસનીય સાબિત કરવાનો હતો
તો પીડબલ્યુ-૬ ને જ તેને સમજાવવાની તક આપવી
જોઈએ એવો આગ્રહ રાખવો જ વ્યાજબી છે.

પીડબલ્યુ-૬ ને તે પાસા વિશે પૂછ્યા વિના,
પીડબલ્યુ-૬ તેના વિશે સમજાવે તેવી અપેક્ષા રાખવી
ગેરવાજબી છે. તેથી તે અગત્યનું નથી કે ડીડબલ્યુ-૧
દ્વારા પીડબલ્યુ-૬ દ્વારા તેને આપવામાં આવેલ
નિવેદન હોવાનો દાવો લેખિતમાં નોંધવામાં આવ્યો ન
હતો.”

૧૯. અરજદારના વિદ્વાન વકીલ દ્વારા આગળ વધારવામાં આવેલી
રજૂઆતોનો શ્રી પ્રકાશ કે. જાની, વિદ્વાન અધિક એડવોકેટ
જનરલ સાથે શ્રી મિતેશ અમીન, વિદ્વાન પબ્લિક પ્રોસિક્યુટર,
પ્રતિવાદી ગુજરાત રાજ્ય દ્વારા સખત વિરોધ કરવામાં આવ્યો છે,
એમ રજૂઆત કરીને કે કોર્ટ એ ધ્યાનમાં લઈ શકે છે કે ૧૯૯૦ ના
વર્ષમાં પીડિતાનું મૃત્યુ થયું હતું તે હકીકતને ધ્યાનમાં રાખીને,
શક્ય તેટલી ઝડપથી ટ્રાયલ પૂર્ણ થવી જોઈએ તેવા નિર્દેશ સાથે
આ કોર્ટ દ્વારા વિવિધ કાર્યવાહીઓમાં અનેક આદેશો પસાર
કરવામાં આવ્યા છે. કે, વારંવાર અરજીઓ દાખલ કરવી એ
આરોપી વ્યક્તિઓ તરફથી ટ્રાયલને લંબાવવાની એક
સુનિયોજિત રમત છે. ૧૮.૧૧.૨૦૧૨ ના રોજ ચાર્જ ઘડવામાં

આવ્યો છે અને આ કોર્ટે ઘણી કાર્યવાહીઓમાં, ટ્રાયલની ઝડપી સુનાવણી અને નિષ્કર્ષ માટે નિર્દેશો જારી કર્યા છે.

૨૦. વિદ્વાન અધિક એડવોકેટ જનરલે એક સખત પ્રાથમિક વાંધો ઉઠાવ્યો છે કે અરજદાર, જે ટ્રાયલ કોર્ટ સમક્ષ આરોપી નંબર ૩ છે, તેના દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી વર્તમાન અરજી ટકી શકે તેમ નથી. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે અરજદાર આંક-૨૬૦, ૨૮૭ અને ૩૦૩ ની અરજીઓ નીચે વિદ્વાન સેશન્સ જજ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલા આદેશોને પડકારી રહ્યા છે. જોકે, જો ઉક્ત અરજીઓ વાંચવામાં આવે, જેની નકલો રેકૉર્ડ પર ઉપલબ્ધ છે, તો તે સ્પષ્ટ થાય છે કે અરજદાર ત્રણેયમાંથી કોઈ પણ અરજીમાં અરજદાર નથી. ઉપરોક્ત અરજીઓ દાખલ કર્યા વિના, અરજદાર ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળ આ કોર્ટના અસાધારણ અધિકારક્ષેત્ર અને ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૨૭ હેઠળ તેના સુપરવાઈઝરી અધિકારક્ષેત્રનો આહ્વાન કરીને, તે અરજીઓમાં પસાર કરાયેલા આદેશોને પડકારવા માટે માંગી શકે નહીં.

૨૧. આગળ એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે અરજીના મેમોરેન્ડમમાં અરજદાર દ્વારા આ પાસાનો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો નથી અને કોર્ટને એવી છાપ આપવાનો પ્રયાસ કરવામાં આવ્યો છે કે અરજદાર અરજીઓમાં હસ્તાક્ષર કરનારાઓમાંના એક છે અને પીડિત પક્ષકાર છે, કારણ કે તે અરજીઓ આક્ષેપિત આદેશો દ્વારા ફગાવી દેવામાં આવી છે.

૨૨. વિદ્વાન અધિક એડવોકેટ જનરલ દ્વારા એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે ભૌતિક હકીકતો છુપાવવા, કોર્ટને ગેરમાર્ગે દોરવા અને તેનો કિંમતી સમય બગાડવા બદલ અરજીને દૃષ્ટાંતરૂપ ખર્ચ સાથે ફગાવી દેવામાં આવે.

૨૩. વિદ્વાન અધિક એડવોકેટ જનરલ દ્વારા ઉઠાવવામાં આવેલા પ્રાથમિક વાંધાની પ્રકૃતિને ધ્યાનમાં રાખીને, આ કોર્ટ પ્રથમ તબક્કે ઉક્ત વાંધાની તપાસ કરવાનું યોગ્ય માને છે.

૨૪. આ અરજી ગઈકાલે, એટલે કે ૧૪.૦૭.૨૦૧૫ ના રોજ લિસ્ટ કરવામાં આવી હતી, અને અરજીની સુનાવણીમાં બપોરનું આખું સત્ર લેવામાં આવ્યું હતું. ૧૪.૦૭.૨૦૧૫ ના રોજ

પક્ષકારોની દલીલો પૂર્ણ થઈ હતી. જોકે, સમયના અભાવે, કોર્ટ તે દિવસે આદેશ લખાવી શકી ન હતી અને વિદ્વાન વકીલોને જાણ કરવામાં આવી હતી કે બીજા દિવસે એટલે કે ૧૫.૦૭.૨૦૧૫ ના રોજ બપોરના સત્રમાં કોર્ટમાં આદેશ લખાવવામાં આવશે.

૨૫. એ નોંધવું જોઈએ કે ૧૪.૦૭.૨૦૧૫ ના રોજ અરજીની સુનાવણી દરમિયાન, મૂળ ફરિયાદી માટે શ્રી પર્સી સી. કવીના, વિદ્વાન સિનિયર એડવોકેટ સાથે શ્રી પી.વાય. દિવ્યેશ્વર, વિદ્વાન વકીલ ઉપસ્થિત રહ્યા હતા અને વાંધો ઉઠાવ્યો હતો કે જામ-જોધપુર પોલીસ સ્ટેશનમાં નોંધાયેલ એફઆઈઆર, સી.આર. નં 1-૧૦૨/૧૯૯૦ ના મૂળ ફરિયાદીને વર્તમાન અરજીમાં પક્ષકાર બનાવવામાં આવ્યા નથી, જોકે આ કોર્ટમાં આરોપી વ્યક્તિઓ દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી અગાઉની અરજીઓમાં તેઓ પક્ષકાર હતા. શ્રી પર્સી સી. કવીના, વિદ્વાન સિનિયર એડવોકેટને કોર્ટને સંબોધવાની મંજૂરી આપવામાં આવી હતી અને ટૂંકી રજૂઆતો કરી હતી, મોટે ભાગે વિદ્વાન અધિક એડવોકેટ જનરલ દ્વારા આગળ વધારવામાં આવેલી રજૂઆતો સાથે સુસંગત. તેમણે આગળ નિર્દેશ કર્યો કે વર્તમાન અરજી

દાખલ કરવી એ ટ્રાયલમાં વિલંબ કરવાની એક ચુકિત સિવાય બીજું કંઈ નથી જ્યારે ફરિયાદી, જેના ભાઈનું મૃત્યુ થયું છે, તે છેલ્લા ૨૫ વર્ષથી ન્યાયની રાહ જોઈ રહ્યો છે.

૨૬. શ્રી પ્રકાશ કે. જાની, વિદ્વાન અધિક એડવોકેટ જનરલ અને શ્રી પર્સી સી. કવીના, વિદ્વાન સિનિયર એડવોકેટ બંને કોર્ટને અન્ય આરોપી વ્યક્તિ દ્વારા દાખલ કરાયેલ સ્પેશિયલ ક્રિમિનલ એપ્લિકેશન નંબર ૩૩૨૩/૨૦૧૧ માં આ કોર્ટ દ્વારા પસાર કરાયેલા ૨૬.૧૨.૨૦૧૧ ના આદેશો પર લઈ ગયા છે, જેમાં આ કોર્ટે આ મુજબ જણાવ્યું છે:

“[૬.૨] કથિત ઘટના ૧૯૯૦ ની છે અને વિદ્વાન મેજિસ્ટ્રેટે છેક વર્ષ ૧૯૯૫ માં આરોપી વ્યક્તિઓ સામે પ્રોસેસ જારી કરવાનો નિર્દેશ આપ્યો છે અને કેસ વર્ષ ૨૦૦૧ માં વિદ્વાન સેશન્સ કોર્ટમાં કમિટ કરવામાં આવ્યો છે તે હકીકતને ધ્યાનમાં લેતા, વિદ્વાન સેશન્સ કોર્ટ સેશન્સ કેસ નંબર ૩૫/૨૦૦૧ ની સુનાવણી સાથે આગળ વધવામાં અને કથિત ઘટનાની તારીખથી ૨૧ વર્ષના સમયગાળા પછી ચાર્જ ઘડવામાં વ્યાજબી છે. તે ખૂબ જ દુર્ભાગ્યપૂર્ણ છે કે કથિત ઘટનાના ૨૧

વર્ષના સમયગાળા પછી પણ અને જે પોલીસ અધિકારીઓ છે તે આરોપી વ્યક્તિઓ સામે પ્રોસેસ જારી કરવાનો નિર્દેશ આપતા વિજ્ઞાન મેજિસ્ટ્રેટ દ્વારા પસાર કરાયેલા આદેશના ૧૬ વર્ષ પછી પણ, કેસ હજુ ચાર્જ ઘડવાના તબક્કે છે. નોંધવું જરૂરી છે કે આરોપી વ્યક્તિઓ જેઓ પોલીસ અધિકારીઓ છે તેમની સામેના આક્ષેપો માનવાધિકારના ઉલ્લંઘનના સંદર્ભમાં પણ છે. મૂળ ફરિયાદી કે જે મૃતકના ભાઈ અને પીડિત છે, તે વહેલામાં વહેલી તકે ન્યાય મેળવવાની અને દોષિત જણાયેલા આરોપી વ્યક્તિઓને વહેલામાં વહેલી તકે સજા થાય તે જોવાની કાયદેસરની અપેક્ષા ધરાવે છે. ટ્રાયલમાં વિલંબ કરવાના આરોપી વ્યક્તિઓ તરફથી કોઈપણ પ્રયાસને લોખંડી હાથે પહોંચી વળવો જોઈએ અને ખૂબ જ ગંભીરતાથી જોવાની જરૂર છે, ખાસ કરીને, જ્યારે આરોપી વ્યક્તિઓ પોલીસ અધિકારીઓ હોય.

[૬.૩] નિર્મલ સિંહ કાહલોન વિરુદ્ધ પંજાબ રાજ્ય અને અન્ય ના કેસમાં જે (૨૦૦૯) ૧ એસ.સીસી

૪૪૧ (પેરા ૨૮) માં નોંધાયેલ છે, માનનીય સુપ્રીમ કોર્ટે ખાસ અવલોકન કર્યું છે કે આરોપી નિષ્પક્ષ તપાસ માટે હકદાર છે. આગળ એવું અવલોકન કરવામાં આવ્યું છે કે નિષ્પક્ષ તપાસ અને નિષ્પક્ષ ટ્રાયલ એ ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૧ હેઠળ આરોપીના મૂળભૂત અધિકારની જાળવણી સાથે સહગામી છે. પરંતુ રાજ્યની મોટી જવાબદારી છે એટલે કે કાયદો અને વ્યવસ્થા, જાહેર વ્યવસ્થા જાળવવી અને સમાજમાં શાંતિ અને સૌહાર્દની જાળવણી. તે ખાસ નોંધ્યું છે કે ગુનાનો પીડિત, આમ, નિષ્પક્ષ તપાસ માટે સમાન રીતે હકદાર છે. આમ, આરોપીને જે પણ અધિકારો ઉપલબ્ધ છે, નિષ્પક્ષ ટ્રાયલ અને નિષ્પક્ષ તપાસ તેમજ ઝડપી ટ્રાયલ સહિત કેટલાક સમાન અધિકારો પીડિતને ઉપલબ્ધ છે. આમ, ગુનાના પીડિતને હંમેશા કાયદેસરની અપેક્ષા હોય છે કે જે વાસ્તવિક ગુનેગારોએ વાસ્તવમાં ગુનો કર્યો છે તેમને પકડવામાં આવે અને તેમને સજા કરવામાં આવે.”

૨૭. વિદ્વાન અધિક એડવોકેટ જનરલ દ્વારા ઉઠાવવામાં આવેલા પ્રાથમિક વાંધાની તપાસ કરવા માટે, આ કોર્ટે પેપર-બુકના રનિંગ પેજ ૧૪૧, ૧૪૨ અને ૧૪૩ પર રજૂ કરાયેલઆંક-૨૬૦, ૨૮૭ અને ૩૦૩ પરની અરજીઓની નકલો જોઈ છે. આંક-૨૬૦ પરની પ્રથમ અરજી ચાર આરોપી વ્યક્તિઓ દ્વારા કરવામાં આવી છે, એટલે કે પ્રવિણસિંહ બાવુભા ઝાલા (આરોપી નંબર ૪), પ્રવિણસિંહ જોરભા જાડેજા (આરોપી નંબર ૫), કેસુભા ડોલુભા જાડેજા (આરોપી નંબર ૭) અને અનૂપસિંહ મોબતસિંહ જેઠવા (આરોપી નંબર ૬). સ્પષ્ટપણે, અરજદાર - શૈલેષકુમાર લાભશંકર પંડ્યા, (આરોપી નંબર ૩) ઉક્ત અરજીમાં અરજદાર નથી.

૨૮. આંક-૨૮૭ પરની અરજી એક આરોપી વતી ખસેડવામાં આવી છે જેનું નામ ઉક્ત અરજીમાં નથી. અરજદારના વિદ્વાન વકીલ શ્રી આઈ.એચ.સૈયદએ સૂચના લીધા પછી જણાવ્યું છે કે શ્રી દીપક બી. શાહ (આરોપી નંબર ૨) આ અરજીના અરજદાર છે. તેથી, એ સ્પષ્ટ થાય છે કે અરજદાર આ અરજીમાં પણ અરજદાર નથી.

૨૯. હવે, આંક-૩૦૩ પરની અરજી પર આવતા, એ જોવામાં આવે છે કે આ અરજી પાંચ આરોપી વ્યક્તિઓ દ્વારા દાખલ કરવામાં આવી છે, એટલે કે, દીપક બી. શાહ (આરોપી નંબર ૨), પ્રવિણસિંહ બાવુભા ઝાલા (આરોપી નંબર

૪), પ્રવિણસિંહ જોરુભા જાડેજા (આરોપી નંબર ૫), કેસુભા ડોલુભા જાડેજા (આરોપી નંબર ૭), અને અનૂપસિંહ મોબતસિંહ જેઠવા (આરોપી નંબર ૬). આ અરજીમાં પણ, અરજદાર અરજદાર નથી.

૩૦. ઉપરોક્ત કવાયતનો સાર અને પદાર્થ એ છે કે, વર્તમાન અરજી દ્વારા, અરજદાર ઉપરોક્ત ત્રણ અરજીઓમાં સેશન્સ કોર્ટ દ્વારા પસાર કરાયેલા આદેશોને પડકારી રહ્યા છે, જેમાંથી એક પણ અરજદાર દ્વારા દાખલ કરવામાં આવી નથી અને જેમાં અરજદાર પક્ષકાર નથી.

૩૧. આ કોર્ટે અરજદાર માટેના રેકૉર્ડ પરના વિદ્વાન વકીલ શ્રી એસ.એમ.વત્સ દ્વારા તૈયાર કરાયેલ અરજીના સમગ્ર મેમોરેન્ડમનું ધ્યાનપૂર્વક વાંચન કર્યું છે. તેમાં ક્યાંય એવું જણાવવામાં આવ્યું નથી કે અરજદાર ત્રણમાંથી કોઈ અરજીમાં અરજદાર છે, જેના આદેશો આ કોર્ટ સમક્ષ પડકારવામાં આવ્યા છે. તેનાથી વિપરીત, અરજીનો મુસદ્દો એટલી ચતુરાઈથી તૈયાર કરવામાં આવ્યો છે કે કોર્ટને એવી છાપ આપવાનો પ્રયાસ કરવામાં આવ્યો છે કે આક્ષેપિત આદેશો પસાર થવાથી અરજદાર પીડિત પક્ષકાર છે. અરજદાર દ્વારા ઉક્ત અરજીઓ દાખલ કરવા અંગે અરજીમાં કોઈ સ્પષ્ટ નિવેદનો કરવામાં આવ્યા નથી અને, ફરિયાદી પક્ષના વિદ્વાન સિનિયર એડવોકેટ શ્રી પર્સી સી. કવીના દ્વારા

યોગ્ય રીતે નિર્દેશ કર્યા મુજબ, સમગ્રમાં કર્મણિ પ્રયોગ (પેસિવ વોઈસ) નો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો છે.

૩૨. પછી પ્રશ્ન એ ઉભો થાય છે કે શું અરજદારના ઈશારે આક્ષેપિત આદેશો સામેનો પડકાર, જેઓ નામંજૂર થયેલી તે અરજીઓના અરજદાર નથી, તે બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૨૬ અને ૨૨૭ હેઠળ ટકી શકે કે નહીં. આ કોર્ટના મતે, જવાબ નકારાત્મકમાં છે.

૩૩. આ કોર્ટ એ અવલોકન કરવા માટે બંધાયેલ છે કે અરજીનો મુસદ્દો તૈયાર કરતી વખતે અને માંગવામાં આવેલી રાહતનો દાવો કરતી વખતે, કોર્ટને ખોટી છાપ આપવા માટે, બહાનાનું ચતુર જાળું વણવાનો પ્રયાસ કરવામાં આવ્યો છે, જાણે કે અહીં અરજદાર પીડિત પક્ષકાર છે જેમની અરજીઓ ફગાવી દેવામાં આવી છે. જેમ કે સ્પષ્ટ છે અને એક સ્વીકૃત હકીકત છે, અરજદારે એવી કોઈ અરજી દાખલ કરી નથી જેના પરિણામે આક્ષેપિત આદેશો આવ્યા હોય. ભૌતિક હકીકતોનો આવો બિન-ખુલાસો અરજદારના વર્તનને દર્શાવે છે, જેણે આ કોર્ટના અસાધારણ અધિકારક્ષેત્રનો એવી રીતે આહ્વાન કર્યો છે કે જે નિંદનીય છે.

૩૪. વાદકર્તા માટે માત્ર સ્વચ્છ હાથ સાથે કોર્ટમાં આવવું જ ફરજિયાત નથી પરંતુ તેણે સ્વચ્છ મન અને હૃદય સાથે પણ આવવું જોઈએ. આ સંદર્ભમાં,

કિશોર સમરીતે વિરુદ્ધ ઉત્તર પ્રદેશ રાજ્ય અને અન્ય – (૨૦૧૩)૨ એસ.સીસી ૩૯૮ માં સુપ્રીમ કોર્ટના અવલોકનો યોગ્ય છે અને તેથી, તેને નીચે પુનઃઉત્પાદિત કરવામાં આવે છે:

“૩૨. કોર્ટની પ્રક્રિયાના દુરુપયોગ અને આવી સંબંધિત બાબતોના કેસ સતત અદાલતો સમક્ષ આવી રહ્યા છે. આ કોર્ટ સમક્ષ ઘણા એવા પ્રસંગો આવ્યા છે જ્યાં તેણે આ પ્રકારના કેસોનો સામનો કર્યો છે અને તેણે સ્પષ્ટપણે તે સિદ્ધાંતો જણાવ્યા છે જે કોઈપણ ફરિયાદના નિવારણ માટે અદાલતનો સંપર્ક કરતી વખતે વાદકર્તાની જવાબદારીઓ અને કોર્ટની પ્રક્રિયાના દુરુપયોગના પરિણામોને સંચાલિત કરશે. અમે અમુક સિદ્ધાંતો યાદ કરી શકીએ અને જણાવી શકીએ. આવા સિદ્ધાંતોને એટલી વ્યાપક અને ચોકસાઈથી જણાવવા મુશ્કેલ છે જે વિવિધ કેસોમાં સમાન રીતે લાગુ પડે. આ છે:

૩૨.૧ સદીઓથી, અદાલતોએ એવા વાદકર્તાઓ પર નારાજગી વ્યક્ત કરી છે કે જેમણે અદાલતોને છેતરવા અને ગેરમાર્ગે દોરવાના હેતુથી, હકીકતોના સંપૂર્ણ

ખુલાસા વિના કાર્યવાહી શરૂ કરી અને 'અસ્વચ્છ હાથ' સાથે અદાલતોમાં આવ્યા. અદાલતોએ એવું ઠરાવ્યું છે કે આવા વાદકર્તાઓ ન તો કેસના ગુણદોષના આધારે સાંભળવા માટે હકદાર છે અને ન તો કોઈપણ રાહત માટે હકદાર છે.

૩૨.૨ એવા લોકો, કે જેઓ એકપક્ષીય નિવેદન પર રાહત માટે કોર્ટનો સંપર્ક કરે છે, તેઓ અદાલત સાથેના કરાર હેઠળ છે કે તેઓ આખો કેસ સંપૂર્ણ અને ન્યાયી રીતે અદાલત સમક્ષ રજૂ કરશે અને જ્યાં વાદકર્તાએ આવો વિશ્વાસ તોડ્યો હોય, ત્યાં આવા વાદકર્તાની તરફેણમાં કોર્ટના વિવેકાધિકારનો ઉપયોગ કરી શકાય નહીં.

૩૨.૩ અદાલતમાં સ્વચ્છ હાથ સાથે આવવાની જવાબદારી એ એક નિરપેક્ષ જવાબદારી છે અને આ કોર્ટ દ્વારા વારંવાર તેનો પુનરોચ્ચાર કરવામાં આવ્યો છે.

૩૨.૪ વ્યક્તિગત લાભો માટેની શોધ એટલી તીવ્ર બની ગઈ છે કે મુકદ્દમામાં સામેલ લોકો અસત્યનો આશરો લેવામાં અને અદાલતની કાર્યવાહીમાં હકીકતોને ખોટી રીતે રજૂ કરવામાં અને છુપાવવામાં અચકાતા નથી. ભૌતિકવાદ, તકવાદ અને દૂષિત ઈશિદાએ નાના લાભો માટે મુકદ્દમાના મૂલ્યોની જૂની નીતિમત્તા પર છાયો પાડી દીધો છે.

૩૨.૫ એવો વાદકર્તા કે જે ન્યાયના પ્રવાહને પ્રદૂષિત કરવાનો પ્રયાસ કરે છે અથવા જે ન્યાયના શુદ્ધ કુવારાને દૂષિત હાથ વડે સ્પર્શ કરે છે તે કોઈપણ રાહત, વચગાળાની અથવા અંતિમ, માટે હકદાર નથી.

૩૨.૬ કોર્ટે એ સુનિશ્ચિત કરવું જોઈએ કે તેની પ્રક્રિયાનો દુરુપયોગ ન થાય અને કોર્ટની પ્રક્રિયાના દુરુપયોગને રોકવા માટે, જામીનગીરી પૂરી પાડવાનો આગ્રહ રાખવો પણ વાજબી રહેશે અને ગંભીર દુરુપયોગના કિસ્સામાં, કોર્ટ ભારે ખર્ચ લાદવા માટે ફરજથી બંધાયેલી રહેશે.

૩૨.૭ જ્યાં પણ જાહેર હિતનો આહ્વાન કરવામાં આવે છે, ત્યારે કોર્ટે એ સુનિશ્ચિત કરવા માટે અરજીની કાળજીપૂર્વક તપાસ કરવી જોઈએ કે તેમાં સાચું જાહેર હિત સામેલ છે. અપ્રામાણિક વાદકર્તાઓ દ્વારા ન્યાયના પ્રવાહને પ્રદૂષિત થવા દેવો જોઈએ નહીં.

૩૨.૮ અદાલતે, ખાસ કરીને સુપ્રીમ કોર્ટે, કોર્ટની પ્રક્રિયાના દુરુપયોગ પર કડક તકેદારી રાખવી પડશે અને સામાન્ય રીતે દખલ કરતા દર્શકોને "વિઝા" આપવા જોઈએ નહીં. ઘણા સામાજિક પ્રદૂષકો વણઉકેલાયેલી ફરિયાદોની નવી સમસ્યાઓ ઊભી કરે છે અને કોર્ટે એવા કેસો લેવાનું સહન કરવું જોઈએ જ્યાં મુકદ્દમાનો ન્યાય તેને યોગ્ય ઠેરવે છે. (સંદર્ભ : દલીપ સિંહ વિરુદ્ધ યુ.પી. રાજ્ય; અમર સિંહ વિરુદ્ધ યુનિયન ઓફ ઈન્ડિયા અને ઉત્તરાંચલ રાજ્ય વિરુદ્ધ બલવંત સિંહ ચૌહાણ).

...

૩૫. સમય પસાર થવા સાથે, એ સમજાયું છે કે લોકો પરિણામોને ધ્યાનમાં લીધા વિના કોર્ટમાં સત્ય બોલવામાં ગર્વ અનુભવતા હતા પરંતુ તે પ્રથા હવે તમામ કેસોમાં સાચી સાબિત થતી નથી. કોર્ટ માત્ર બે પક્ષો વચ્ચેની હરીફાઈમાં અમ્પાયર તરીકે બેસતી નથી અને લડતના અંતે કોણ જીત્યું અને કોણ હાર્યું તેની જાહેરાત કરતી નથી પરંતુ તેની પોતાની કાનૂની ફરજ છે, પક્ષકારોથી સ્વતંત્ર, કાર્યવાહીમાં સક્રિય ભૂમિકા ભજવવાની અને સત્ય સુધી પહોંચવાની, જે ન્યાયના વહીવટનો પાયો છે. તેથી, સત્ય અદાલતોને અનુસરવા પ્રેરણા આપવા માટે આદર્શ બનવું જોઈએ. કોર્ટને સક્રિયપણે સત્ય શોધનાર બનવા માટે વૈધાનિક રીતે ફરજિયાત કરીને આ પ્રાપ્ત કરી શકાય છે. અદાલતોને તેમના કામમાં ગેરવાજબી હસ્તક્ષેપથી બચાવવા માટે સક્ષમ કરવા, જેઓ ખોટી જુબાની, ટાળમટોળ અને પ્રેરિત અસત્ય જેવા અનૈતિક કૃત્યોમાં સામેલ થાય છે, તેમની સાથે યોગ્ય રીતે વ્યવહાર થવો જોઈએ. પક્ષકારોએ તાત્કાલિક પૂરતી તથ્યાત્મક વિગતો રજૂ કરવી જોઈએ કે જેથી તે ખોટા અને અતિશયોક્તિપૂર્ણ

દાવાઓ આગળ ધપાવવાની ક્ષમતા ઘટાડે અને વાદકર્તાએ સ્વચ્છ હાથ સાથે કોર્ટનો સંપર્ક કરવો જોઈએ. કોર્ટની ફરજ છે કે તે સુનિશ્ચિત કરે કે અપ્રમાણિકતા અને કાનૂની પ્રક્રિયાને પાર કરવાના કોઈપણ પ્રયાસને અસરકારક રીતે ડામવામાં આવે અને કોર્ટે એ સુનિશ્ચિત કરવું જોઈએ કે કોર્ટની પ્રક્રિયાના દુરુપયોગના પરિણામે કોઈને પણ અન્યાયી, અનધિકૃત અથવા અયોગ્ય લાભ ન થાય. આ વૃત્તિને રોકવાનો એક રસ્તો વાસ્તવિક અથવા દંડાત્મક ખર્ચ લાદવાનો છે.

૩૬. સ્વચ્છ હાથ સાથે કોર્ટમાં ન આવનાર પક્ષકારને નોન-સુટેડ (અસ્વીકાર્ય) થવાને પાત્ર ગણવામાં આવશે અને આવો પક્ષકાર, કે જેણે સ્પષ્ટપણે ખોટા નિવેદનો કરીને ન્યાયના પ્રવાહને પ્રદૂષિત કરવામાં પણ સફળતા મેળવી છે, તે રાહતનો દાવો કરી શકશે નહીં, ખાસ કરીને બંધારણના અનુચ્છેદ ૧૩૬ હેઠળ. કોર્ટનો સંપર્ક કરતી વખતે, વાદકર્તાએ સાચી હકીકતો જણાવવી જોઈએ અને

સ્વચ્છ હાથ સાથે આવવું જોઈએ. જ્યાં હકીકતોનું આવું નિવેદન કોઈ માહિતી પર આધારિત હોય, ત્યાં આવી માહિતીનો સ્રોત પણ જાહેર કરવો જોઈએ. સંપૂર્ણપણે ગેરવાજબી અરજી કોર્ટની પ્રક્રિયાના દુરુપયોગ સમાન છે અને આવા વાદકર્તા સાથે હળવાશથી વ્યવહાર કરવાની જરૂર નથી, કારણ કે ગેરમાર્ગે દોરનાર અને અચોક્કસ નિવેદન ધરાવતી અરજી, જો દાખલ કરવામાં આવે, છુપા હેતુને સિદ્ધ કરવા માટે, કોર્ટની પ્રક્રિયાના દુરુપયોગ સમાન છે. વાદકર્તા હકીકતોનો "સંપૂર્ણ અને સાચો ખુલાસો" કરવા માટે બંધાયેલો છે. (સંદર્ભ : તિલોકચંદ એચ.બી. મોતીચંદ; એ. ષણ્મુગમ વિરુદ્ધ આરિયા ક્ષત્રિય રાજકુલા વમસાથુ મદલયા નંદાવના પરિપાલનાઈ સંગમ; ચંદ્ર શશી વિરુદ્ધ અનિલ કુમાર વર્મા; અભ્યુદય સંસ્થા વિરુદ્ધ યુનિયન ઓફ ઈન્ડિયા; એમ પી રાજ્ય વિરુદ્ધ નર્મદા બચાઓ આંદોલન; કલ્યાણેશ્વરી વિરુદ્ધ યુનિયન ઓફ ઈન્ડિયા).

૩૭. ઈકિવટી (સમાનતા) માંગનાર વ્યક્તિએ ઈકિવટી કરવી જોઈએ. તે માત્ર સ્વચ્છ હાથ જ નથી, પરંતુ સ્વચ્છ મન, સ્વચ્છ હૃદય અને સ્વચ્છ ઉદ્દેશ્ય છે જે ન્યાયપૂર્ણ મુકદ્દમાના સમાન મૂળભૂત સિદ્ધાંતો છે. કાનૂની મેક્સિમ jure nએturએe એequum eએસ.t neminem સીum એIteriuએસ. detrimento et injuri એ fieri loસીupletioorem, જેનો અર્થ એ છે કે પ્રકૃતિનો એ કાયદો છે કે કોઈએ બીજાના નુકસાન કે હાનિથી સમૃદ્ધ થવું જોઈએ નહીં, તે અદાલતો માટેની સમજ છે. અદાલતના વ્યાપક અધિકારક્ષેત્રને અસંતુષ્ટ વાદકર્તા દ્વારા કાયદાની પ્રક્રિયાના દુરુપયોગનો સ્રોત બનવા દેવો જોઈએ નહીં. મુકદ્દમો વાસ્તવિક છે, અસંગત વિચારણાઓથી પ્રેરિત નથી અને વાદકર્તા પર સાચી હકીકતો જાહેર કરવાની અને સ્વચ્છ હાથ સાથે કોર્ટનો સંપર્ક કરવાની જવાબદારી લાદે છે તે સુનિશ્ચિત કરવા માટે કાળજીપૂર્વક કવાયત પણ જરૂરી છે.

૩૮. કોઈ વાદકર્તા અદાલતો સાથે 'સંતાકૂકડી' રમી શકે નહીં અથવા 'પસંદ અને ચકાસણી' અપનાવી શકે નહીં. સાચી હકીકતો જાહેર કરવી જોઈએ કારણ કે કોર્ટ કાયદો જાણે છે, પરંતુ હકીકતો નહીં. વ્યક્તિ, જે પ્રામાણિક હકીકતો અને સ્વચ્છ હૃદય સાથે નથી આવતો તે ગંદા હાથ વડે કોર્ટની રિટ પકડી શકે નહીં. ભૌતિક હકીકતો છુપાવવી અથવા દબાવવી એ વાદકર્તા માટે અથવા હિમાયતની તકનીક તરીકે પણ અસ્વીકાર્ય છે. આવા કિસ્સાઓમાં, કોર્ટ રૂલ નિસીને ડિસ્ચાર્જ કરવા માટે ફરજથી બંધાયેલી છે અને આવા અરજદાર સામે કોર્ટની પ્રક્રિયાનો દુરુપયોગ કરવા બદલ કોર્ટના તિરસ્કાર માટે કાર્યવાહી થવી જરૂરી છે. (કે.ડી. શર્મા વિરુદ્ધ સેઈલ).

૩૯. ન્યાય વહીવટનો બીજો સ્થાપિત સિદ્ધાંત એ છે કે કોઈપણ વાદકર્તાને વ્યર્થ અરજીઓ દાખલ કરીને ન્યાયિક પ્રક્રિયાનો દુરુપયોગ કરવાની મંજૂરી આપવી જોઈએ નહીં. કોઈપણ વાદકર્તાને તેની ઈચ્છા મુજબ તેની બાબતોનું સમાધાન કરવા માટે કોર્ટના

સમય અને જાહેર નાણાં પર અમર્યાદિત નિયંત્રણનો અધિકાર નથી. ન્યાય સુધીની સરળ પહોંચનો ઉપયોગ ગેરસમજભરી અને વ્યર્થ અરજીઓ દાખલ કરવાના લાઈસન્સ તરીકે થવો જોઈએ નહીં. (બુદ્ધિ કોટા સુબ્બારાવ વિરુદ્ધ કે. પારાસરન).

૪૦. આ પ્રસ્થાપિત સિદ્ધાંતોના પ્રકાશમાં, જો આપણે વર્તમાન કેસની હકીકતો તપાસીએ, તો બંને અરજીઓમાં નેક્સ્ટ ફ્રેન્ડ્સ ભૌતિક હકીકતો છુપાવવા, અસ્વચ્છ હાથ સાથે કોર્ટનો સંપર્ક કરવા, છુપા હેતુથી અરજીઓ દાખલ કરવા અને આખરે કોર્ટની પ્રક્રિયાનો દુરુપયોગ કરવા માટે દોષિત છે.”

(ભાર પૂર્વક)

૩૫. ઉપર ટાંક્યા મુજબ સુપ્રીમ કોર્ટ દ્વારા ઘડવામાં આવેલા કાયદાના સિદ્ધાંતોની કસોટી પર તપાસ કરવામાં આવે તો, એ બિલકુલ સ્પષ્ટ છે કે વર્તમાન કેસ કોર્ટની પ્રક્રિયાના દુરુપયોગથી જરાય ઓછો નથી. અરજદાર માટે સાચી હકીકતો યોગ્ય અને સીધી રીતે જાહેર કરવી ફરજિયાત હતું. તેમ કરવાને

બદલે, ચતુરાઈભર્યા ડ્રાફ્ટિંગ દ્વારા કોર્ટની આંખોમાં ધૂળ નાખવાનો પ્રયાસ કરવામાં આવી રહ્યો છે, જેથી અરજદાર દ્વારા દાખલ કરવામાં જ ન આવી હોય તેવી કાર્યવાહીના સંદર્ભમાં અનુકૂળ આદેશો મેળવી શકાય. ઉપરોક્ત ચુકાદાના ફરરા-૩૬ માં સુપ્રીમ કોર્ટ દ્વારા જણાવ્યા મુજબ, સ્વચ્છ હાથ સાથે અદાલતોમાં ન આવનાર પક્ષકારને નોન-સુટેડ (અસ્વીકાર્ય) થવાને પાત્ર ગણવામાં આવશે, કારણ કે આવો પક્ષકાર કે જેણે સ્પષ્ટપણે ખોટા નિવેદનો કરીને ન્યાયના પ્રવાહને પ્રદૂષિત કરવામાં સફળતા મેળવી છે, તે રાહતનો દાવો કરી શકે નહીં. એ પ્રસ્થાપિત કાયદો છે કે ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળ કોર્ટના અસાધારણ અધિકારક્ષેત્રનો આહ્વાન કરનાર પક્ષકારે સ્વચ્છ હાથ સાથે આવવું જોઈએ.

૩૬. જેમ કે બહાર આવે છે, એ એક સ્વીકૃત સ્થિતિ છે કે વર્તમાન અરજદાર આક્ષેપિત આદેશો દ્વારા ફગાવી દેવામાં આવેલી ત્રણમાંથી કોઈ પણ અરજીમાં અરજદાર નથી. અરજદાર દ્વારા અરજીના મેમોરેન્ડમમાં આ હકીકત જાહેર કરવામાં આવી નથી. આ કારણોસર, આ કોર્ટનો મત છે કે અરજીને બિલકુલ ધ્યાનમાં લેવાની જરૂર નથી અને આ તબક્કે તેને સીધી

ફગાવી દેવાને પાત્ર છે. કોઈ પણ સંજોગોમાં, અરજી ટકી શકે તેમ નથી કારણ કે અરજદાર તે કાર્યવાહીમાં પક્ષકાર નથી, જેનો આદેશ તેણે પડકાર્યો છે.

૩૭. એ નોંધવા જેવું છે કે જોકે સંબંધિત પક્ષકારો માટે વિદ્વાન વકીલો દ્વારા દલીલો પૂરી થયા પછી આ કોર્ટે ૧૪.૦૭.૨૦૧૫ ના રોજ જાહેરાત કરી હતી કે ૧૫.૦૭.૨૦૧૫ ના રોજ બપોરના સત્રમાં આદેશ લખાવવામાં આવશે, અરજદારના વિદ્વાન વકીલે આજે (૧૫.૦૭.૨૦૧૫) સવારે કોર્ટ સમક્ષ પક્ષકારને જોડવા અંગે સામા પક્ષ દ્વારા લેવામાં આવેલા વાંધાને ધ્યાનમાં રાખીને અરજી દાખલ કરવાનો ઉદ્દેશ કર્યો હતો. ૧૪.૦૭.૨૦૧૫ ના રોજ સુનાવણી દરમિયાન એકમાત્ર વાંધો ફરિયાદીના વિદ્વાન સિનિયર એડવોકેટ શ્રી પર્સી સી. કવીનાના ઈશારે ઉઠાવવામાં આવ્યો હતો, જેમણે જણાવ્યું હતું કે વર્તમાન અરજીમાં ફરિયાદીને પક્ષકાર-પ્રતિવાદી તરીકે જોડવામાં આવ્યા નથી. કોર્ટે અરજીના પરિભ્રમણની મંજૂરી આપી, જે ક્રિમિનલ મિસેલેનિયસ એપ્લિકેશન નંબર ૧૩૬૩૦/૨૦૧૫ તરીકે નોંધવામાં આવી હતી, કારણ કે એવી છાપ આપવામાં આવી હતી કે તે પક્ષકાર (ચોક્કસ કહીએ તો, મૂળ ફરિયાદી) ને

જોડવા માટે હતી. જ્યારે આજે કોર્ટ દ્વારા ઉક્ત અરજી લેવામાં આવી, ત્યારે બહાર આવ્યું કે માંગવામાં આવેલી રાહત ફરિયાદીને જોડવા માટે ન હતી, પરંતુ અન્ય આરોપી વ્યક્તિઓને જોડવા માટે હતી, જેઓ આંક- ૨૬૦, ૨૮૭ અને ૩૦૩ પરની અરજીઓમાં પક્ષકાર હતા. પરિભ્રમણ માટે પરવાનગી માંગતી વખતે કોર્ટ સમક્ષ આ પાસાનો કોઈ સ્પષ્ટ ખુલાસો કરવામાં આવ્યો ન હતો. જો આ હકીકત જાહેર કરવામાં આવી હોત, તો કોર્ટે અરજીના પરિભ્રમણની મંજૂરી આપી ન હોત કારણ કે અગાઉના દિવસે જ્યારે દલીલો પૂરી થઈ ગઈ હતી ત્યારે આ બાબતની સુનાવણી થઈ ચૂકી હતી. અરજદારના વિદ્વાન વકીલ દ્વારા એ સ્વીકારવામાં આવ્યું હતું કે અરજદારે આંક-૨૬૦, ૨૮૭ અને ૩૦૩ પરની અરજીઓમાં હસ્તાક્ષર કર્યા નથી. અંતે અરજદારના વિદ્વાન વકીલ શ્રી આઈ.એચ.સૈયદ દ્વારા ૧૫.૦૭.૨૦૧૫ ના રોજ અરજી પાછી ખેંચી લેવામાં આવી હતી.

૩૮. વર્તમાન અરજીની સુનાવણીમાં વપરાયેલો કિંમતી ન્યાયિક સમય નોંધપાત્ર છે. બોર્ડ પર ૧૪.૦૭.૨૦૧૫ ના રોજ ૨૦૧ કેસ અને ૧૫.૦૭.૨૦૧૫ ના રોજ ૧૯૨ કેસ લિસ્ટ કરવામાં

આવ્યા હોવા છતાં, કોર્ટના બે આખા બપોરના સત્રો આ કેસ માટે ફાળવવામાં આવ્યા છે. આ બાબતનો નિર્ણય કરવામાં વિતાવેલા સમયનો ખરા અર્થમાં પીડિત વાદકર્તાઓના કેસોની સુનાવણી અને નિર્ણય લેવામાં વધુ ઉત્પાદક ઉપયોગ કરી શકાયો હોત. માત્ર કોર્ટનો સમય જ બરબાદ થયો નથી, પરંતુ ઉપર વર્ણવ્યા મુજબ સાચી હકીકતો છુપાવીને અરજી દાખલ કરવામાં આવી છે તે રીત કોર્ટની પ્રક્રિયાનો સરેઆમ દુરુપયોગ છે. ઉપરોક્ત ચુકાદાના ફકરા-૩૫ માં સુપ્રીમ કોર્ટ દ્વારા જણાવ્યા મુજબ, વર્તમાન જેવી અરજીઓ દાખલ કરવાની વૃત્તિને ખર્ચ લાદીને ડામવી પડશે.

૩૯. અરજદાર કોઈ અભણ વ્યક્તિ નથી જે કાયદાથી અજાણ હોય. તેનાથી વિપરીત, તે એક નિવૃત્ત પોલીસ અધિકારી અને વકીલ છે, જે અરજીના ફકરા-૧ માં જણાવ્યા મુજબ છે. આવા વાદકર્તા પાસેથી એવી અપેક્ષા રાખવામાં આવે છે કે તે માત્ર પસંદ કરેલી હકીકતો જાહેર કરતી અને બાબતના મૂળ સુધી જતી ભૌતિક હકીકતો છુપાવતી અરજી દાખલ કરવાને બદલે વધુ સારી જાણકારી ધરાવતો હોય. કોર્ટને વધુ પીડા એ હકીકતથી થઈ છે કે અરજદારના કેસને એવા સક્ષમ વકીલો

દ્વારા સમર્થન આપવામાં આવી રહ્યું છે જેઓ કોર્ટના અધિકારીઓ છે અને તે રીતે વર્તવા માટે બંધાયેલા છે.

૪૦. અરજદારના ઉપરોક્ત વર્તન પરથી, કોર્ટ માત્ર એટલું તારણ કાઢી શકે છે કે અન્ય આરોપી વ્યક્તિઓને જોડવા માટેની પરચુરણ અરજી માત્ર એવા તબક્કે વર્તમાન અરજીની ત્રુટિ ભરવાના હેતુથી ખસેડવામાં આવી હતી જ્યારે ચુકાદો લખાવવાનો હતો.

૪૧. કોર્ટ આવી પ્રથાની પ્રશંસા કે માફી કરી શકતી નથી અને એ અવલોકન કરતા દુઃખી છે કે વ્યક્તિગત હેતુઓ અને લાભો હાંસલ કરવા માટે બંધારણીય અદાલત સમક્ષ હવે આવી ચુકિતઓ અપનાવવામાં આવી રહી છે.

૪૨. અરજદારના વિદ્વાન વકીલ શ્રી આઈ.એચ.સૈયદ દ્વારા, એક સબસ્ટેન્ટિવ અરજી દાખલ કરવાની સ્વતંત્રતા સાથે ક્રિમિનલ મિસેલેનિયસ એપ્લિકેશન નંબર ૧૩૬૩૦/૨૦૧૫ (પક્ષકારોને જોડવા માટે) પાછી ખેંચવાની પરવાનગી માંગવામાં આવી છે. તેને પાછી ખેંચવાની પરવાનગી આપવામાં આવી છે. વિદ્વાન

અધિક એડવોકેટ જનરલ દ્વારા અરજીનો સખત વિરોધ કરવામાં આવ્યા બાદ આ આદેશ પસાર કરવામાં આવ્યો હતો.

૪૩. અરજદારના વર્તનને દર્શાવવાના હેતુથી કોર્ટ આ પાસાનો ઉદ્દેખ કરવો યોગ્ય માને છે, જેમાં ઉપર પુનઃઉત્પાદિત કર્યા મુજબ સુપ્રીમ કોર્ટ દ્વારા ઘડવામાં આવેલા કાયદાના સિદ્ધાંતો સંપૂર્ણપણે લાગુ પડે છે. આ અરજી વિશે કોઈ બે મત હોઈ શકે નહીં. તે સીધી ફગાવી દેવાને પાત્ર છે.

૪૪. ઉપરોક્ત કારણોસર, અરજી રૂપિયા ૨૫,૦૦૦/- ના ખર્ચ સાથે ફગાવી દેવામાં આવે છે, જે અરજદારે આ આદેશની નકલ મળ્યાની તારીખથી પંદર દિવસની અંદર ગુજરાત સ્ટેટ લીગલ સર્વિસિસ ઓથોરિટી સમક્ષ જમા કરાવવાનો રહેશે.

૪૫. રૂલ ડિસ્ચાર્જ કરવામાં આવે છે.

૪૬. આદેશ લખાવ્યા પછી, અરજદારના વિદ્વાન વકીલે પ્રાર્થના કરી છે કે ખર્ચ લાદવામાં ન આવે. ઉપર જણાવેલા કારણોસર આ કોર્ટ આ વિનંતી સ્વીકારવામાં અસમર્થ છે.

૪૭. આ તબક્કે, અરજદારના વિદ્વાન વકીલ શ્રી આઈ.એચ.સૈયદ દ્વારા જણાવાયું છે કે તેમણે તેમના ક્લાયન્ટની સૂચના પર જ કાર્યવાહી શરૂ કરી છે. ભલે તે ગમે તે હોય, કોર્ટે અરજદારના વર્તન અંગે અવલોકનો કર્યા છે, નહિ કે શ્રી આઈ.એચ.સૈયદ અંગે, જેમણે રેકૉર્ડ પરના વિદ્વાન વકીલ માટે અરજીની દલીલ કરી છે. જોકે, અરજદારના વિદ્વાન વકીલે એ સમજવું જોઈએ કે આવી બાબતોમાં થોડી સાવચેતી માત્ર જરૂરી જ નથી પરંતુ સલાહભર્યું પણ છે.

(શ્રીમતી અભિલાષા કુમારી, ન્યાયમૂર્તિ)

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.